

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจและพรรณนาเพื่อให้ทราบถึงรูปแบบกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธภาพและบทบาทของสื่ออินเทอร์เน็ตในการสร้างสัมพันธภาพซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยปัจจุบัน ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามาบทบาทเกี่ยวข้องอย่างมาก การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการศึกษาโดยใช้เครื่องมือดังนี้

- การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในการสนทนาทางอินเทอร์เน็ตในห้องสนทนาจากเว็บไซต์ที่เลือกมา เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบและกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธภาพ
- การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการวิจัยโดยเข้าไปสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม คือ ผู้วิจัยจะเข้าไปเป็นสมาชิกในเว็บไซต์ต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดและจะเข้าไปสนทนาในเว็บไซต์ดังกล่าวด้วย
- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept interview) ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสนทนากับผู้ที่เคยเป็นผู้สนทนาในห้องสนทนาโดยตรง

3.1 หน่วยการวิเคราะห์

หน่วยการวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยนี้ ใช้ประเภท Social Artefacts คือ การปฏิสัมพันธ์ของคนในห้องสนทนา (Chat room) ที่เสนอเรื่องเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพในอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการ Interact ระหว่างผู้ chat 2 คน

3.2 ประชากร

คือ เว็บไซต์ไทยที่มีเนื้อหาและรูปแบบการสร้างสัมพันธภาพที่เป็นภาษาไทย

3.3 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากเว็บไซต์ที่มีการให้บริการเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพเป็นภาษาไทยที่คนไทยรับรู้

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างคือห้องสนทนาในเว็บไซต์ ดังต่อไปนี้

<http://www.thaimate.com> (เลือกทุกห้องสนทนา)

- Thaimate Lobby

- เมืองมายา

- Chat ลืมโลก

- น้ำใสใจจริง

- จุดนัดฝัน

- สองต่อสอง

<http://www.sanook.com> (เลือกห้องสนทนาดกลาง)

- ห้องนี้สี่ขมพู

<http://www.yumyai.com> (เลือกทุกห้องสนทนา)

- Teen Zone (room1)

- Poppylove Zone (room2)

- Interteen Zone (room3)

- Sport Zone (room4)

- University Zone (room5)

- Coffeefreak Zone (room6)

- Movie Zone (room7)

ในส่วนของการศึกษาห้องสนทนา (Chat room) ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาใน Chat room ห้องสำหรับเข้าไปทำความรู้จักหรือพบปะพูดคุยกัน โดยสามารถพิมพ์ข้อความโต้ตอบกันได้ทันที หรือสามารถส่งเป็นจดหมายถึงกันได้ และสามารถกลับมาตอบได้ในภายหลัง

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจะใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเภท ดังนี้

3.4.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในเว็บไซต์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในห้องสนทนา (Chat room) แล้วจัดบันทึก เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของรูปแบบความสัมพันธ์ว่ามีรูปแบบ ในการแยกแยะข้อความสนทนาเพื่อแบ่งระดับความสัมพันธ์ที่จัดบันทึกมา แบ่งเป็นระดับความสัมพันธ์แบบเพื่อน คู่รัก หรือคู่แต่งงาน นอกจากนี้ จะมีการเก็บข้อมูลถึงพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงหรือระยะเวลาของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น

3.4.2 การสังเกตการณ์ภาคสนาม (Field Research) เพื่อสังเกตการณ์กระบวนการการสร้างสัมพันธ์ภาพที่เกิดขึ้นจริงภายในห้องสนทนา โดยใช้วิธีการสังเกตโดยมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยสถานที่ (Sites) หมายถึง ห้องสนทนา (Chat room) ใน 3 เว็บไซต์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4.3 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept interview) ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสนทนาโดยตรงกับผู้ที่เคยเป็นผู้สื่อสารในห้องสนทนา จำนวนทั้งสิ้น 20 คู่ โดยแบ่งเป็นคู่สนทนาที่ทำความรู้จักกันแล้ว จำนวน 10 คู่ จากคู่ที่ตกลงเป็นแฟนกัน จำนวน 5 คู่ และจากคู่ที่แต่งงานกันแล้ว จำนวน 5 คู่ โดยการเตรียมคำถามที่เหมาะสมและครอบคลุม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับปัญหาคำถามการวิจัยที่ต้องการศึกษาและบรรลุตามวัตถุประสงค์

การตรวจสอบข้อมูล

ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์การสร้างสัมพันธ์ภาพในสื่ออินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยต้องทำการทดสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการวิเคราะห์ก่อน คือ ตารางลงรหัส (Coding Sheet) ว่ามีความน่าเชื่อถือ และความเที่ยงตรง ดังนี้

1. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของหน่วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยใช้วิธี Intercoder Reliability คือนำผู้ลงรหัสสองคน มาลงรหัสในข้อมูลเดียวกัน และตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยใช้สูตรทางสถิติดังต่อไปนี้

$$\text{Intercoder Reliability} = \frac{2M}{N1+N2}$$

M คือ จำนวนหน่วยของเนื้อหาที่ผู้ลงรหัสวินิจฉัยสอดคล้องกัน

N1/N2 คือ จำนวนหน่วยของเนื้อหาที่ผู้ลงรหัสคนที่ 1 และ คนที่ 2 ทำการวิเคราะห์

โดยค่า Intercoder Reliability ที่คำนวณและระดับต่ำที่ยอมรับได้คือ 0.75

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง (Face Validity) จึงไม่น่ามีปัญหาเรื่องความเที่ยงตรงของข้อมูลประกอบกับได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา (Expert Validity) เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงในการวิจัยมากยิ่งขึ้น

3.5 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การวิจัยเรื่องการสร้างสัมพันธภาพในสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นการศึกษาในภาคตัดขวาง (Cross-sectional) ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง มิถุนายน 2544 เป็นระยะเวลา 2 เดือน โดยอาศัยข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่าสื่อทุกประเภทจะมีลักษณะหน้าที่เหมือนกันไม่ว่าจะอยู่เวลาใด ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในช่วงก่อนหรือหลังเวลานี้ ก็จะไม่ทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกัน

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6.1 จากกลุ่มตัวอย่างประเภทเว็บไซต์ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกข้อมูลลงในแผ่นดิสก์และนำมาวิเคราะห์เนื้อหาที่บันทึกในภายหลัง

3.6.2 จากกลุ่มตัวอย่างประเภทห้องสนทนาซึ่งมีการโต้ตอบกันในพื้นที่ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากการเข้าไปสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในห้องสนทนาโดยจะเก็บข้อมูลทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ ช่วงเวลา 18.00 น. ถึง 19.00 น. เนื่องจากเป็นช่วงที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเลิกงาน หรือหากเป็นนักเรียนก็เป็นเวลาที่โรงเรียนเลิกแล้ว ก็มาใช้อินเทอร์เน็ตพูดคุยกันได้ทั้งที่บ้านหรืออินเทอร์เน็ตตามร้านหรือห้างสรรพสินค้า โดยจะจัดทำบันทึกเอาไว้ field notes หลังจากสังเกตการณ์ทุกครั้งและจะนำมาวิเคราะห์ในภายหลัง

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากเว็บไซต์ตัวอย่างที่ได้คัดเลือกมาแล้วด้วยตัวผู้วิจัยเอง โดยนำข้อมูลที่ได้มาจากตารางลงรหัสนำมาแจกแจงความถี่ และคิดเป็นค่าร้อยละว่าเว็บไซต์เหล่านั้นมีรูปแบบการสื่อสารเพื่อสัมพันธ์ภาพที่รูปแบบ รวมทั้งพรรณนาวิเคราะห์ให้เห็นถึงลักษณะของการสื่อสารแต่ละแบบ โดยนำกรอบแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้นำเสนอในบทที่ 2 มาช่วยอธิบาย ในประเด็นต่างๆ ได้แก่

- 3.7.1 กระบวนการสื่อสาร (Communication Process) ในการสร้างสัมพันธ์ภาพเชิงบวกในอินเทอร์เน็ต
- 3.7.2 รูปแบบการสื่อสาร (Pattern of Communication) ในการสร้างสัมพันธ์ภาพเชิงบวกในอินเทอร์เน็ต
- 3.7.3 บทบาทของอินเทอร์เน็ตในกระบวนการสื่อสารเพื่อการสร้างสัมพันธ์ภาพ

3.8 การนำเสนอผลงานวิจัย

การวิเคราะห์การสร้างสัมพันธ์ภาพในสื่ออินเทอร์เน็ตนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสัมพันธ์ภาพ เพื่อนำข้อมูลมาจัดแบ่งเพื่อนำเสนอการวิจัยออกเป็น 4 บท ดังต่อไปนี้

- บทที่ 4 อธิบายถึงกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพในสื่ออินเทอร์เน็ต
- บทที่ 5 อธิบายถึงรูปแบบสัมพันธ์ภาพเชิงบวกในอินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นจริง
- บทที่ 6 อธิบายถึงบทบาทของอินเทอร์เน็ตในการสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพ
- บทที่ 7 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ